

HOE MUZIKAAL WAS VINCENT VAN GOGH?

Tijdens „interactieve“ wandelingen door Van Gogh Village Nuenen stellen bezoekers van het Museum Vincentre vaak interessante vragen, zoals: “Welke kunstopleiding heeft Vincent gevolgd?” of “Was zo’n talentvolle kunstenaar als Vincent ook muzikaal?” Over dat laatste valt wel iets te vertellen.

Mislukte pianist

Wat weten we van de muzikale interesse en smaak van de schilder Vincent van Gogh? Wat is Van Goghs relatie met de muziek? In zijn picturale werk en zijn brieven zijn enkele directe verwijzingen te vinden naar muziek in het algemeen en naar de muziek van zijn tijd. Vincent heeft in Parijs tekeningen gemaakt van uitvoerende musici, zoals een klarinettist, een violist en een fluitist achter muziekstandaards. Er is een schilderij uit Auvers sur Oise, waar hij de pianospelende dochter van Dr. Gachet heeft geportretteerd. De vraag is wat zij speelde, toen Vincent daar was. Misschien muziek van Erik Satie, een Parijse tijdgenoot van Vincent en evenals hij een miskend genie, die pas na zijn dood beroemd werd?

Marguerite Gachet (JH 2048)

Maar ook in zijn Nuenense tijd kwam Vincent al in aanraking met muziek. Zijn ‘*Man met korte benen en lange jas*’ is volgens Jack van Hoek duidelijk een zanger (kijk naar mond en handen!) en wellicht uit Nuenen afkomstig. Vincent heeft in Eindhoven muziek- en pianoles gehad, namelijk van Hein van der Zande, die destijds organist-dirigent was van de Catharinakerk en dirigent van het Eindhovens Mannenkoor. Van Hein van der Zande is bekend dat hij iedereen muziek kon bijbrengen. Dus dat zou ook bij Vincent hebben moeten lukken. Maar als Vincent bij hem komt voor pianoles, zegt deze na het horen van een akkoord: “Dat klinkt me te groen”. Vincent wilde op zoek naar de concrete relatie tussen kleuren en muziekklanken en vond de zwarte vlekjes van die rare noten maar niets. Dat vreemde gedrag is voor Van der Zande een reden om Vincent weg te sturen.

Noud van den Boer, de bakkerszoon die tegenover Van der Zande op de Demer woonde en ook muzikles kreeg, had gezien dat die vreemde schilder uit Nuenen wel heel kort bij hem was geweest!

Muziek in Vincents werk

Het kan niet anders dan dat de schilder ook in aanraking is gekomen met de muziek van de romantiek (o.a. Beethoven) en het latere impressionisme (Debussy). In brief nr. 590 aan zijn zuster Willemien vergeleek Van Gogh de schilderkunst met de muziek van Richard Wagner, van wiens werk hij samen met zijn broer Theo enkele concerten bijwoonde. Hij schrijft: *"(...)Maar het palet van tegenwoordig is absoluut kleurig: hemelsblauw, roze, oranje, vermiljoen, hoog geel, heldergroen, helder wijnrood, violet. Maar alle kleuren opvoerende komt men opnieuw tot kalmte en harmonie. En geschiedt er iets dergelijks als met de Wagner-muziek die met een groot orkest uitgevoerd daarom niet minder intiem is.(...)"*

Man met korte benen en geklede jas (JH 795)

In de laatste biografie van Naifeh en White Smith (2011) lees ik, dat Vincent de symbolistische sympathieën van Gauguin omhelsde en zijn eigen schilderijen subtieler en 'meer als muziek' wilde maken; zijn werken zouden 'abstractions' worden, een woord dat kunst en muziek onafscheidelijk verbond.

Hij was dus nog steeds, zoals bij zijn eerste pianoles, bezig kunstvormen te verbinden. Later schrijft hij in een brief (nr. 805) dat schilderen is als muziek maken: *"(...)Als iemand Beethoven speelt, voegt hij er zijn persoonlijke interpretatie aan toe. (...)Mijn penseel beweegt zich dan ook tussen mijn vingers als een strijkstok over een viool (...)."* Kortom, een sensitieve en getalenteerde man als Vincent moet veel gevoel gehad hebben voor muziek, zolang die maar in dienst stond van zijn teken- en schilderkunst!

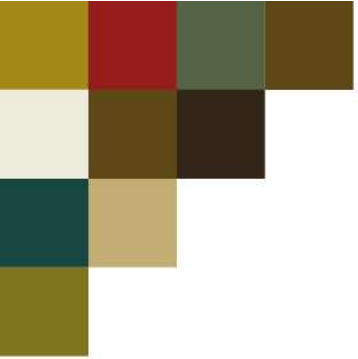

Bassist (JH 1153)

Violist (JH 1154)

Peter van Overbruggen, Vincentre-gids

Vincentre

